

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 23 januari 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal vid lantbruks- och lantmannaskolor under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 4 januari 1940 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 11, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats, meddela bestämmelser angående statsbidrag till lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor ävensom angående avlöningsförmåner för vissa lärare vid sådana skolor dels under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap, dels ock vid undervisningens inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till vad propositionen därom innehåller.

I proposition till 1939 års urtima riksdag (nr 72; r. skr. nr 92) har Kungl. Maj:t föreslagit bestämmelser angående avlöningsförmåner till viss civilpersonal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.

I skrivelse den 7 december 1939 har *lantbruksstyrelsen* framlagt förslag rörande statsbidrag till lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor under krig eller krigsfara m. m.

Statskontoret har i infortrat yttrande förklarat sig i stort sett icke ha något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Såsom i lantbruksstyrelsens skrivelse framhållits torde det vara påkallat att bestämmelser meddelas rörande avlöningsförmåner åt föreståndare och lärare vid lantmanna- och lantbruksskolor under tjänstledighet för militär tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap. Dessa bestämmelser torde i huvudsak kunna anslutas till de föreskrifter i fråga om folkhögskollärare m. fl., som godkändes av 1939 års urtima riksdag (prop. nr 85; r. skr. nr 93).

I fråga om avlöning åt fast anställda föreståndare och lärare under militärtjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver eller såsom landstormsofficerare torde såsom lantbruksstyrelsen och statskontoret framhållit den nuvarande bestämmelsen angående avlöning åt lärare under ledighet för bestridande av befattning i statens tjänst äga tillämpning. Enligt denna bestämmelse ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma om och i vad mån befattningshavaren skall av sina kontanta avlöningsförmåner avstå mer än ett belopp motsvarande en tredjedel av den för honom stadgade, kontanta grundlönen. Lantbruksstyrelsens förslag att generella bestämmelser i ämnet utfärdas av Kungl. Maj:t kan jag av de skäl som statskontoret anfört icke biträda. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta från fall till fall. Beträffande annan lärare än nyssnämnda, vilken lärare icke torde äga uppbära någon del av sin lön vid militärtjänstgöring, torde det såsom statskontoret framhållit böra ankomma på Kungl. Maj:t att från fall till fall bestämma om och i vad mån han skall bibehållas vid honom tillkommande avlöning. I fråga om nu berörda lärarkategorier bör givetvis icke tillämpas gynnsammare grunder i förevarande hänseende än som föreslagits böra gälla för folkhögskollärare.

Såsom ämbetsverken framhållit torde det vara skäligt, att föreståndare och lärare bibehållas vid viss del av dem tillkommande avlöning under den tid de i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap åtnjuta ledighet för annan militärtjänstgöring än förut nämnts. Jag vill sålunda föreslå, att fast anställd föreståndare och lärare samt extra ordinarie och vikarierande lärare under ledighet för värnplikstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap må äga uppbära lön med belopp motsvarande hälften av den för respektive befattningshavare stadgade kontanta minimigrundlönen. ålderstillägg inbegripna. Därjämte torde den tjänstledige befattningshavaren böra äga rätt att oavkortat uppbära dels dyrtidstillägg å sålunda utgående grundlönebelopp och ålderstillägg enligt nuvarande bestämmelser, dels ock den provisoriska avlöningsförbättringen. Enahanda avlöningsförmåner synas även böra utgå vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnpliktslagen, då denna infaller under tiden för förstärkt försvarsberedskap. De nu ifrågasatta avlöningsförmånerna böra såsom statskontoret framhållit utgå till extra ordinarie lärare och vikarierande lärare endast under förutsättning dels att lärartjänstgöringen prövas utgöra deras huvudsakliga sysselsättning, dels ock att vederbörande lärare sedan ingången av kalenderåret närmast före tjänstledighetens början innehaft sammanhängande anställning vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna under minst fem månader.

Vad härefter angår avlöning till lärarpersonalen vid lantbruks-, lantman- och lantlänsskolor under tid, då undervisningen på grund av krig eller krigsfara måste inställas eller inskränkas, torde sådan personal med full tjänstgöring böra uppbära oavkortad lön. Givetvis bör lärarpersonalen i dylika fall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den

återläsning, som i vederbörlig ordning bestämmes, eller åtaga sig annat lämpligt arbete. Jag har intet att erinra mot att här avsedd fast anställd lärarpersonal för vinnande av löneförhöjning och ålderstillägg får taga i beräkning den tid, varunder hinder att tjänstgöra av nämnda anledning förelegat.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit är en förutsättning för genomförandet av de nu förordade bestämmelserna rörande avlöning åt lärarpersonalen under militärtjänstgöring att statsbidrag må utgå till skolorna för bestridande av de merutgifter, som föranledas av bestämmelserna. Statsbidraget synes böra utgå med det belopp, som utöver vad den tjänstledige avstår av sin avlöning är erforderligt till arvode åt vikarie. Kostnaderna torde böra bestridas från vederbörande anslag till understöd åt lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor.

Jämväl torde i enlighet med vad lantbruksstyrelsen föreslagit statsunderstöd böra utgå till ifrågavarande lantbruksundervisningsanstalter även för den händelse undervisningen måste inställas, inskränkas eller omläggas till följd av vid krig eller krigsfara rådande förhållanden. Skulle undervisningen under någon längre tid inställas, torde dock Kungl. Maj:t böra äga att från fall till fall bestämma huruvida statsunderstöd helt eller delvis skall utgå.

De av mig förordade bestämmelserna torde böra få giltighet från och med den 1 september 1939.

Slutligen må framhållas, att bestämmelser erfordras angående avlöningsförmåner åt ifrågavarande lärare under *mobilisering* såväl i fredstid som vid krigstillstånd. Frågan härom synes, efter det pågående utredning slutförts, böra underställas riksdagens prövning. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t emellertid är oförhindrad att meddela erforderliga provisoriska bestämmelser i ämnet.»

De nu föreslagna bestämmelserna angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal vid lantbruks- och lantmannaskolor under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap m. m. ansluta sig till och överensstämmer i huvudsak med de föreskrifter i ämnet, som 1939 års urtima riksdag godkänt i fråga om lärare vid folkhögskolor. Då utskottet icke finner anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 23 januari 1940.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Bondeson, Granath, Svedberg, Mannerskantz* och *von Stockenström* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Uddenberg, Hedlund* i Häste, *Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Hilding* och *Persson* i Grylterud.